

סיפור

ומזגה לי מיץ תפוזים.
אני צמא, אמרתי לאחותי.
תעזבי אותו, אמא אמרה לה.

"אף פעם לא היה לו נוח בתוך העור שלו", ככה אמא אמרה לאחותי בשקט כשהן היו שתייהן במטבח, ואחר כך היא נאנחה. אני שמעתי, כי בדיוק עברתי ליד הפתח של המטבח בדרך לשירותים, שהם ליד החדר של אחותי, כי בנות, ככה אמא שלי אומרת, צריכות את השירותים על ידן. התחלתי לחשוב אם זה נכון או לא, מה שאמא שלי אמרה, ובסוף המחשבות על זה עצבנו אותי. כל זה היה אחרי שהלכתי לקנות עניבה, סתם למקרה שאני אצטרך להיראות טוב, ואמרתי למוכרת שזה לחתונה של אחי, ושהחתונה תהיה באולם הכי מפואר בראשון, אני לא זוכר איזה, והדודים שלנו יגיעו מפריז בשבוע הבא, והחתן והכלה יגיעו לאולם בלימוזינה, בעצם אולי בהליקופטר, עוד לא החליטו. ולי בכלל אין אח.

פעם נסעתי לחבר שלי בגבעתיים, ובאוטובוס ישבה לידי בחורה שנראתה נחמדה, ואני, איך שראיתי אותה, שאלתי אותה באנגלית: - די יו וונט א גאם? והצעתי לה מהמסטיקים שלי. היא הסמיקה ואמרה: כן. זאת אומרת, יס. ון יו פרום? מקדדה, אמרתי. תמיד הייתי טוב באנגלית. אני לומד שם פילוסופיה, אמרתי לה, ולהורי יש שם מפעל. למה? לתיקים. תיקי ספורט ותיקי בית ספר. ואחרי הצבא, אני מתכוון בגיל שאצלכם זה אחרי צבא, אני אתחיל לעבוד שם. על יד הבית שלנו יש יער, ולפעמים אנחנו רואים שם כל מיני חיות, איזה חיות? פתאום לא זכרתי שמות של חיות, אז אמרתי אריה. כן, אפילו אריה ראיתי שם פעם, כל כך נבהלתי שרצתי כל כך מהר... והוא? גם הוא רץ, אבל לא אחרי, כי פתאום קפצה שם ארנבת, אז הוא החליט שזה יותר קל לתפוס אותה, פחות אוכל, אבל יותר בטוח. אומרים שיותר טוב ציפור אחת ביד משתיים על העץ. באמת? אתם גם אומרים את זה? ויש לנו שתי מכוניות. כל שנה אנחנו מחליפים. אם קר שם? בטח. קר מאוד, צחקתי. את לא תאמיני כמה. ואיך הארץ בעיניי? לא רע, לא רע. ובאמת הרגשתי קנדי לגמרי, ובנתניה נפרדנו, כי כמה זמן אני כבר יכול לדבר אנגלית.

אבל אחרי המקרה עם דודה בתיה העניינים קצת הסתבכו. נסעתי אליה בקיץ שלפני שנה. היא גרה ליד הים וכל שנה היא מזמינה אותי להיות אצלה. לדעתי זה רק בשביל להקל על אמא שלי, שהיא אחותה.

דודה בתיה הולכת לעבודה בקופת חולים, ואני יורד לים. בצהריים היא חוזרת מהעבודה, לובשת חלוק דק וכפכפי פלסטיק, ועומדת לסגן שניצלים. אחר כך אנחנו יושבים לאכול במטבח הקטן עם שולחן הפורמייקה הלבן, ואנחנו מדברים קצת, רק כדי להיות מנומסים. למשל, היא אומרת: בילית נחמד? ואני אומר: כן. ואחר איזה זמן היא שואלת: טעים לך? ואני אומר: כן, טעים. ואחר כך אני נזכר שיהיה יפה אם גם אני אתעניין בה, ואני שואל אותה: איך היה לך בעבודה? והיא אומרת: בסדר. ואני מוציא איזה חוט של עוף שנתקע לי בין השיניים, ואני אומר: והדרך הביתה, גם היתה בסדר? ודודה בתיה מרימה את הראש מהצלחת ואומרת כאילו היא מתפלאה על השאלה: קופת חולים זה כאן, אחרי הפינה... ושנינו לועסים

בערב ליל הסדר אמרתי לאמא: אני לא אהיה איתכם בערב. באמת? אמרה אמא בתדהמה. אף פעם לא נעדרתי מליל הסדר. איפה תהיה? היא שאלה. תבר הזמין אותי להיות איתו. חבר? איזה חבר? את לא מכירה. דני. מנתניה.

בשתיים ארוזתי לי תיק קטן, אמרתי לאמא שלום וחג שמח, ולאחותי אמרתי ביי, ולקחתי אוטובוס לקצה השני של בת ים, לפנסיון קטן שהזמנתי בו חדר שבוע לפני כן. בערב שמעתי את האורחים יורדים לחדר האוכל, ובעלת הפנסיון השמנמנה, זאת שקיבלה אותי בצהריים, דפקה לי על הדלת, לבושה בחגיגיות ומדיפה ריח חזק של בושם, והזמינה אותי להצטרף אליהם, כי זה ליל סדר לכל אורחי הפנסיון. אבל אני רציתי להיות לבד, אז אמרתי לה תודה, יש לי עבודה לעשות; אני כותב משהו, אמרתי, משהו שאני צריך להגיש דחוף, מחכים לזה מיד אחרי החג.

הוצאתי את הסנדוויץ' שהכנתי לי בבית, וישבתי על החלון והסתכלתי אל הרחוב שמתחת, שמשפחות עברו בו, וכולם מחזיקים סירים ותבניות עם אוכל. אף אחד לא הרים את הראש ולא ראה איך שאני יושב על יד החלון בליל הסדר ואוכל סנדוויץ'. לא התגעעתי הביתה. רק חשבתי מה הם עושים עכשיו, זאת אומרת, אמא שלי ואחותי, ואם הן בכלל חושבות מה איתי. לא חשבתי על זה הרבה, רק קצת. ממילא הן לא יודעות עלי. אף אחד לא יודע עלי. למשל, אחותי הגדולה, שהיא ענקית, ובכל התמונות רואים אותי מציץ מאחורי הזרוע שלה, רצתה שאני אגש לחברה שלה שגרה שני רחובות מהבית שלנו, ואקח בשבילה ספר ללימודים שלה באוניברסיטה. בדלת היא עוד אמרה לי: "פתוב עזאני על הפעמון, תזכור. קומה בית". אמרתי לה טוב, וירדתי, והלכתי לשוטט במרכז המסחרי, ואחר כך נכנסתי לחנות הספרים של גוטמן. שם אני מוצא לי איזה ספר, ויושב על סולם האלומיניום הקטן של המוכרות, וקורא קצת, ומחזיר ולוקח אחר, ועוד פעם מחליף, ככה שעוה. וזה לא כמו הספרים שאמא מביאה לי מהספרייה, כי אצל גוטמן יש הרבה, וכולם חדשים, ואני מרגיש כמו בלונה-פארק. כשחזרתי הביתה אחותי היתה אדומה לגמרי, והידיים שלה כבר היו על הצוואר שלי, אבל אמרתי לה שילד קטן אחד איבד את הדרך הביתה, והלכתי איתו לחפש איפה הוא גר, והגענו עד שיכון ב', ושם חיכינו עד שסבתא שלו הגיעה עם סלים מהשוק, והיא תכף שמה את הסלים על המדרכה וחיבקה את הילד הקטן, והתחילה לבכות, ואז היא הזמינה אותי לעלות,

בשקט עד סוף הארוחה.

באותו היום דודה בתיה שכבה לנחה, ואני אמרתי לה שאני הולך שוב לים, ובאמת הלכתי לחנות הספרים של גוטמן, ודפדפתי קצת בספרי מתח ובסוף הוצאתי מהמדף את הארי פוטר האחרון, שקראתי אותו כבר מהספרייה, אבל בחנות הרגשתי שזה ספר אחר. אז עמדתי ככה וקראתי. לא היה מקום לשבת כי מוקצת אחת תפסה לי את סולם האלומיניום. אחר כך הלכתי לטיילת. התיישבתי על ספסל והבטתי על הים, והייתי מלח שיש לו ספינה משלו, והוא עוצר באיזה נמל שבא לו, ובכל פעם שהוא מגיע לנמל חדש, הוא יורד מהספינה כמו איזה נסיך, נסיך-מלח, יורד מהספינה לבד, וקושר אותה למזח לבד, והולך למסעדה ויושב לאכול לבד, וכולם רוצים לשרת אותו ולהכין לו אוכל טוב כי מבינים שיש בו איזה נסיכות, וכל הבנות של המקום הזה רוצות לברר מי הוא באמת, אבל אז הוא עוזב ומפליג לו הלאה, עומד לו ככה על הסיפון, מחזיק את העמוד של המפרש, ומתרחק אל האופק, והשרוולים הלבנים שלו מתנפנפים ברוח. ואז באו שתי בנות והתיישבו על הספסל שלי, קצת בצד, ודיברו ביניהן על מורים ועל שיעורי בית ועל איזה בן שקוראים לו תומר, ומדי פעם הציצו בי, ככה. חיכתי אליהן והתחלנו לדבר. אמרתי להן שהגעתי לכאן מבית היתומים, ושמי פעם נותנים לנו חופשה, וראיתי שהן מתרגשות, והן שאלו אם נותנים לנו מספיק אוכל, ואמרתי שפחות או יותר, והן שאלו אם מכים אותנו, ואמרתי שלא הרבה. והן הזמינו אותי לאכול איתן פיצה, והביטו ברחמים גדולים על הביסים שאני נוגס בפיצה, ואחר כך אמרו בשמחה שאני דווקא נראה נקי ומסודר בשביל אחד מבית יתומים, והציעו לי לבוא לבית של אחת מהן, מיכל, ולשמוע קצת מוזיקה, וישבנו אצלה על המיטה, ומיכל שאלה אם יש לנו מיטות, והחלפנו דיסקים במערכת, ואכלנו פופקורן, ואמא של מיכל דפקה בדלת, והציעה פנימה, ואמרה: מה העניינים? וחיככה אלי ואמרה: אתה לא האחיין של בתיה מקופת חולים? ושמחה כאילו מצאה איזה אבדה. מיכל וענת הסתכלו עלי כאילו אני חיזור, ואני מלמלתי: לא... ואמא של מיכל אמרה: אבל אני זוכרת שהיית בא עם בתיה לקופת חולים עוד בתור ילד קטן, אז איך זה... ואני צחקתי ואמרתי שכבר אמרו לי פעם שיש מישהו שנורא דומה לי. וכבר לא ביקשתי את מספרי הטלפון שלהן כמו שתכננתי, ואמרתי שאני חייב לחזור. אבל איך תחזור, אולי כבר אין אוטובוסים! קפצו שלושתן. יש לנו הסעה מהכיכר, אמרתי.

הגעתי לבית של דודה בתיה בחצות, והיא כבר היתה מתוחה, ונראה לי שכבר התחרטה שהזמינה אותי אליה, והתקרבה אלי ואחזה לי בזרועות, לא כל כך גבוה כי היא נמוכה, ולא ידעתי אם היא רוצה להכות אותי או לחבק אותי. הבנתי שהדאגתי אותה והיה לי לא נעים, אז אמרתי לה: בואי, דודה בתיה, אני אכין לך כוס תה, וסיפרתי לה שהייתי בים, והתחיל להחשיך, ומישהו צעק פתאום שילדה אחת טובעת, ורצתי עם עוד אנשים פנימה, אל תוך המים, ולא ראינו כלום.... ו-1

ואיפה היה המציל? שאלה דודה בתיה בכעס.

המציל? אולי כבר הלך, לא ראינו אותו, והיו צעקות, ולא ידענו איפה היא,-

נו, ובסוף? צעקה דודה בתיה.

בסוף הרגשתי שנתקלתי במשהו צף, והבנתי שזאת היא, והרמתי אותה ורצתי מהר אל החוף,

1-?

וניסו להגשים אותה, אבל -

הדודה בתיה שמה את היד שלה על הפה.

וכולנו ישבנו סביבה, והחזקתי את היד הקטנה בכף היד שלי, ואז באו ולקחו אותה.

אלוהים שישמור, אמרה דודה בתיה וניגבה את הפנים בשולי החלוק שלה.

וזהו, אמרתי.

אחרי רגע היא נזכרה בדאגה שלה ושאלה, כמעט בתחינה: אבל איפה הסתובבת עד עכשיו? אתה יודע כמה דאגתי לך?

ישבנו על החוף, אמרתי לה. היה לנו קשה להתפורר אחרי מה שקרה.

למחרת, כשחזרתי הביתה, תפסה אותי אמא ביד, והושיבה אותי על הכיסא במטבח. היא היתה עדיין עם הבגדים של העבודה בגן, ועליהם סינר מכוסה קמה, כי היא בדיוק אפתה עוגה.

היא אמרה: אתה לא מתבייש, ככה להרוג אותי, ממתני אתה יתום, מילא שאבא שלך לא גר איתנו, אבל יתום?!

אז מה, אמרתי, זה היה סתם, ובכלל - מאיפה לך?

דודה בתיה צלצלה בבוקר מקופת חולים. ועכשיו אתה מצלצל אליה ומתנצל!

כל כך הדאגת אותה אתמול!

אז צלצלתי לדודה בתיה.

קודם אתה מדאיג אותי, ואחר כך אתה מספר לי סיפורים! צעקה דודה בתיה בטלפון. ולא רק לי, אלא לכל השכונה!

לא התכוונתי, אמרתי לה, באמת. פשוט ישבתי בטיילת והסתכלתי על הים, ואז באו שתי הבנות האלה שאת כבר יודעת עליהן, ודיברנו קצת, וזה נכון שאמרתי להן כל מיני דברים, סתם, שיהיה מעניין, והלכנו אליהן, והקשבנו למוזיקה, ודיברנו, ואחר כך האמא הגיעה, אז הלכתי משם, וישבתי עוד קצת בטיילת, ואז עבר שם איש אחד עם גבס ברגל ואיזה שני בנים נטפלו אליו, ו-1

מהצד השני של הקו היה שקט.

דודה בתיה? אמרתי.

כן, כן, היא אמרה בקוצר רוח. בסדר. תן לי את אמא.

אחר כך הייתי בחדר שלי, ואמא נכנסה.

היא התיישבה על המיטה שלי, מה שהיה מבשר רעות.

אתה מוכן להגיד לי את האמת? היא אמרה. איפה היית אתמול עד שעה מאוחרת כל כך?

טוב, אמרתי לאמא. אני אגיד לך מה באמת היה. באמת הייתי אצל הבנות האלה, וסיפרתי להן סיפור שהמצאתי.

אמא רק הנהגה.

ואחר כך הלכתי וישבתי על הטיילת, ובא איש מבוגר אחד וישב על ידי. היה לו שיער לבן לגמרי, ומקל. את המקל הוא שם על ידו, והידיים שלו היו מוטלות ככה, על הירכיים, כאילו כלום כבר לא חשוב לו. הוא הסתכל ישר אל הים. אחר כך הוא הפנה את הראש אלי וחיך והניע בראש שלו כאילו הוא הגיע לאיזה מסקנה.

אני חיכתי אליו בחזרה, ואמרתי לו שיש לי סיפור, ואם הוא רוצה לשמוע.

אז הוא אמר: בוודאי. אף אחד כבר לא מספר לי סיפורים.

אז אמרתי לו שרחוק מכאן, הרבה אחרי העיר, יש שכונה עם ילדים

תיאטרון

כרמית מירון

ללא שינוי, ללא סיכוי

"שיינדלה", אשה אחת נגד 100 רבנים" מאת אמנון לוי ורמי דנון. תיאטרון בית לסין, בימוי: רמי דנון. תפאורה: ערן עצמון, תלבושות: מוני מדניק, מוזיקה: אורי וידיסלבסקי, תאורה: עדי שימרוני

"יש להיזהר שלא ילך בין שתי נשים, או בין שני כלבים ושני חזירים" (שולחן ערוך)

אף כי הגרסה הראשונה שהוצגה בתיאטרון הקאמרי, עם אורנה פורת בתפקיד הראשי, הועלתה בשנת 1993, נראה כי מאז ועד היום, למצב המדכא בחברה החרדית, לא נמצא תיקון ולא תקנה. המחזה כידוע מבוסס על ספרו של אמנון לוי החרדים, שבו סיפורים אמיתיים מהחיים, אשר חושפים היבטים מזועזעים על קבוצות אנשים החיים בינינו.

העלילה מדברת בעד עצמה. שיינדלה היא נכדתו של רב מפורסם, ראש

ישיבה וחצר חסידות סטשוב, ובתה של הרבנית האלמנה המנהלת את חיי העדה ביד רמה. ריב קשה מתנהל בינה לבין האדמו"ר, המלווה בתככים, רכילות, מלחמות חורמה והחרמות.

בעלה של שיינדלה נסע לאמריקה בשל האבל על מות אביו, ובהיותו שם, התבקש למלא את מקום הנפטר כראש ישיבה. הרבנית רבת העוצמה, אם הכלה, אינה מתירה לה להצטרף אל בעלה בשל האיסור שקבע אביה על ירידה אל ארץ הטרפה. הבעל אינו מוכן לוותר על המשרה המכובדת, ושיינדלה נקרעת בין אהבתה אליו לבין החובה להישמע למצוות אמה ולצו של אביה.

מאחר שאחרי עשר שנות נישואים לזוג הצעיר עדיין אין ילדים, מנסה האדמו"ר להשפיע על האשה הצעירה לבקש גט מבעלה. הוא מעוניין כי הבעל יישאר באמריקה, כדי שבנו שלו יוכל לרשת את מקומו כראש חצר החסידות.

בהמולת התככים והקנאה, אוסף האדמו"ר מאה חתימות של רבנים, ומאפשר לבעל לשאת אשה שנייה על פני שיינדלה, גם בלא גט.

הפעם אין זו מלחמה בין חילונים לדתיים, אלא בין החרדים לבין עצמם. מפתיעות עוצמת השנאה ועיקשות המלחמה בתוך הקהילה עצמה.

הסיפור מבוסס על מעשה שהיה, ואפילו לא המזעזע ביותר במסכת סיפוריו של לוי, שספרו החרדים רווי חומר דרמטי, עד כי לעתים נדמה לצופה/קורא החילוני כי מדובר

שאין להם אוכל ואין להם נעליים. אני הייתי שם, וראיתי. הם ישבו בחוץ, על המדרכות. בעצם, לא היו שם מדרכות, רק חול, והם לא ידעו מה לעשות. גם לא היו להם משחקים.

או למחרת לא הלכתי לבית ספר, אלא לשם הלכתי, ובדרך עברתי ליד בניין נטוש שלא גמרו לבנות אותו, הבניין הגדול הזה בהמשך של הכביש, שאין לו קירות, אתה מכיר? - כן, כן, בטח שאני מכיר - וטיפסתי לקומה השנייה, והיתה שם אשה זקנה עם בגדים צבעוניים, חצאית גדולה כתומה, מבד מבריק, וחולצה סגולה ומצנפת ירוקה עם כדור כסף בקצה שלה, והיו לה עיניים טובות. לא היו לה שם רהיטים, לא שולחן ולא כיסא, ולא ידעתי אם היא גרה שם או לא. אז ישבתי איתה קצת ושאלתי אותה מה שלומה, אז היא אמרה: טוב מאוד. החיים מאוד יפים. אחר כך היא אמרה: תסתכל, רואים את הים. ובאמת כשהתקרבו לקצה של הקומה ראינו את הים, גדול וכחול ומגיע עד אינסוף. והאשה אמרה: הוא קצת כמו אלוהים, הים. אתה לא חושב? אמרתי לה שהים לפעמים עצבני ואני חושב שאלוהים אף פעם לא עצבני. אז היא אמרה: בכל זאת. אז אמרתי לה שתזוהר כי אין קירות בבניין הזה והיא יכולה ליפול. ואז סיפרתי לה לאן אני הולך והיא אמרה שהיא באה איתי. אז הלכנו ככה ברחוב, אני והיא, ואנשים הסתכלו עלינו אבל לא היה לנו אכפת. וכשהגענו לשכונה והיא ראתה את הילדים, היא הכניסה את הידיים שלה לכיסים הגדולים של החצאית הכתומה המבריקה - אמרתי לה שזאת היתה חצאית עם הרבה כיסים? - לא, לא אמרתי לי - אז היו לה הרבה כיסים בחצאית, והיא הוציאה משם סנדוויצ'ים ופירות, וגרביים ונעליים, ומחברות ומשחקים. הכל חדש. היית מאמין?

אז האיש אמר לי: בוודאי, אני מאמין לכל מילה. אמרתי לו שאולי אני אלך לבקר אותה והוא אמר: כן, כן, כדאי מאוד שתלך. אחר כך הוא אמר: אולי תכתוב את הסיפור שלך.

אמרתי לו: אולי. אני צריך לחשוב על זה. אמא שתקה.

את מבינה? שאלתי אותה. כן, היא אמרה. אני מבינה.

וזהו, אמרתי.

תודה שסיפרת לי, אמא אמרה.

על לא דבר, אמרתי לה.

